

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний технічний університет
"Харківський політехнічний інститут"

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ "ХПІ"

Серія: Інформатика та моделювання

№ 33 (1142) 2015

Збірник наукових праць

Видання засновано у 1961 році

Харків

НТУ "ХПІ", 2015

Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". Збірник наукових праць. Серія: Інформатика та моделювання. – Харків: НТУ "ХПІ". – 2015. – № 33 (1142). – 211 с.

Державне видання

Свідоцтво Держкомітету з інформаційної політики України

КВ № 5256 від 2 липня 2001 року

Збірник виходить українською, російською та англійською мовами.

Вісник Національного технічного університету "ХПІ" внесено до "Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук", затвердженого постановою президії ВАК України від 26 травня 2010 р. № 1 – 05/4. (Бюлетень ВАК України № 6, 2010 р., стор. 3, № 20).

Серія "Інформатика та моделювання" Вісника НТУ "ХПІ" включена в наукометричні бази Copernicus (Польща), Elibrary (РІНЦ), DOAJ (Швеція), Google Scholar і базу даних Ulrich's Periodicals Directory (New Jersey, USA).

Координаційна рада:

Л.Л. Товажнянський, д-р техн. наук, проф. (**голова**);

К.О. Горбунов, канд. техн. наук, доц. (**секретар**);

А.П. Марченко, д-р техн. наук, проф.; Є.І. Сокол, чл.-кор. НАН України, д-р техн. наук, проф.; А.В. Бойко, д-р техн. наук, проф.; Ф.Ф. Гладкий, д-р техн. наук, проф.; М.Д. Годлевський, д-р техн. наук, проф.; А.І. Грабченко, д-р техн. наук, проф.; В.Г. Данько, д-р техн. наук, проф.; В.Д. Дмитрієнко, д-р техн. наук, проф.; Ю.І. Зайцев, канд. техн. наук, проф.; П.О. Качанов, д-р техн. наук, проф.; В.Б. Клепиков, д-р техн. наук, проф.; С.І. Кондрашов, д-р техн. наук, проф.; В.І. Кравченко, д-р техн. наук, проф.; Г.В. Лісачук, д-р техн. наук, проф.; О.К. Морачковський, д-р техн. наук, проф.; Є.Є. Олександров, д-р техн. наук, проф.; П.Г. Перерва, д-р техн. наук, проф.; В.О. Пуляєв, д-р техн. наук, проф.; М.І. Рищенко, д-р техн. наук, проф.; В.Б. Самородов, д-р техн. наук, проф.

Редакційна колегія серії:

Відповідальний редактор: В.Д. Дмитрієнко, д-р техн. наук, проф.

Відповідальний секретар: С.Ю. Леонов, д-р техн. наук, доц.

Члени редколегії: А.Г. Гурін, д-р техн. наук, проф.; Є.Г. Жиликов, д-р техн. наук, проф.; П.О. Качанов, д-р техн. наук, проф.; М.І. Корсунов, д-р техн. наук, проф.; О.С. Логунова, д-р техн. наук, проф.; В.І. Носков, д-р техн. наук, проф.; А.І. Поворознюк, д-р техн. наук, проф.; Г.А. Самігуліна, д-р техн. наук, проф. (Казахстан); О.А. Серков, д-р техн. наук, проф.; А.Г. Трифонов, д-р техн. наук, проф. (Білорусь); Ханлар Гамзаєв, д-р техн. наук, проф. (Азербайджан); Б.А. Худаяров, д-р техн. наук, проф. (Узбекистан); Ihor Zanevsky, PhD, prof. (Polska).

Рекомендовано до друку Вченою радою НТУ "ХПІ"

Протокол № 10 від 27 11 2015 р.

ISSN 2079-0031 (Print)

© Національний технічний університет "ХПІ", 2015

ISSN 2411-0558 (Online)

Інформація про членів редколегії

видання Вісник НТУ "ХПІ", серія "Інформатика та моделювання"

Відповідальний редактор: Дмитрієнко Валерій Дмитрович, д.т.н., професор, професор кафедри "Обчислювальна техніка та програмування" НТУ "ХПІ".

Відповідальний секретар: Леонов Сергій Юрійович, д.т.н., доцент, професор кафедри "Обчислювальна техніка та програмування" НТУ "ХПІ".

Члени редколегії:

Гурін Анатолій Григорович, д.т.н., проф. – зав. каф. "Електроізоляційна та кабельна техніка" НТУ "ХПІ".

Жиляков Євген Георгієвич, д.т.н., проф. – зав. каф. "Інформаційно-телекомунікаційні системи і технології" Белгородського національного державного дослідницького університету, Белгород.

Качанов Петро Олексійович, д.т.н., проф. – зав. каф. "Автоматика та управління в технічних системах" НТУ "ХПІ".

Корсунов Микола Іванович, д.т.н., проф. – проф. кафедри Математичне і програмне забезпечення інформаційних систем", Белгород.

Логунова Оксана Сергіївна, д.т.н., проф. – професор кафедри "Обчислювальна техніка та прикладна математика ГОУ ВПО "Магнітогорський державний технічний університет ім. Г.І. Носова", дійсний член Академії інженерних наук ім. А.М. Прохорова, Магнітогорск.

Носков Валентин Іванович, д.т.н., доц. – доц. кафедри "Обчислювальна техніка та програмування" НТУ "ХПІ", дійсний член Транспортної академії наук.

Поворознюк Анатолій Іванович, д.т.н., проф. – професор кафедри "Обчислювальна техніка та програмування" НТУ "ХПІ".

Самігуліна Галина Ахметовна, д.т.н. – зав. лаб. "Інтелектуальні системи управління і прогнозування" Інституту інформаційних і обчислювальних технологій КН МОН РК, Казахстан, Алмати.

Серков Александр Анатолієвич, д.т.н., проф. – зав. кафедри "Системи інформації" НТУ "ХПІ", заслужений винахідник України, академік міжнародної Академії Наук Прикладної Радіоелектроніки, член IEEE.

Трифонов Александр Георгійович, д.т.н., проф. – завідувач лабораторії "Нелінійні взаємодії" ГНУ ОІЕЯ "Сосни" НАН Білорусі, Республіка Білорусь, Мінськ.

Ханлар Гамзаєв, д.т.н., проф. – професор кафедри "Прикладної математики" Азербайджанська державна нафтова академія, Баку.

Худаяров Бахтіяр Алімович, д.т.н., проф. – завідувач кафедри "Вища математика", Узбекистан, Ташкент.

Ihor Zanevskyy, Ph. D., prof. – Department of Health and Sports Sciences, Kazimierz Pulaski Technological and Humanistic University in Radom, Radom, Poland.

**Розміщення Вісника НТУ "ХПИ",
серія "Інформатика та моделювання"
в міжнародних наукометричних базах, репозитаріях та пошукових
системах**

1. Serial registries: ISSN, Ulrich's Periodical Directory (США).

2. Abstracting systems: Copernicus (Польща), eLibrary (Росія), CiteFactor, SIS (Scientific Indexing Services), Open Academic Journals Index (Росія), UIF (Universal Impact Factor), Directory of Research Journals Indexing (Індія).

3. Web-based search systems: Google Scholar, Academic Index.

4. Electronic Libraries: Cyberleninka (Росія), Bielefeld Academic Search Engine (Німеччина), Open Journal Systems (Україна), Національна бібліотека ім. Вернадського (Україна), Научно-техническая библиотека НТУ "ХПИ" (Україна), Text Archive (Росія).

5. Journal databases: Directory of open access journals (Швеція), OCLC WorldCat (США), Research Bible (Японія), Genamics Journal Seek (США), SHERPA/RoMEO, Academic Database Assessment Tool.

6. University Libraries: *США:* Walden University, Beardsley Library Journals, University at Albany, University of Texas, WRLC Catalogs, University Oregon, Monterey Bay Library, University of Kentucky, University of Georgia, Indiana University, Harvard Library, New York University, Northwestern University, San Jose State University, Library & Technology Services, Mercyhurst College Library System, Poudre River Public Library District, Virtual Science Library, Journal index, Jean and Alexander Heard Library. *Великобританія:* Birmingham Public Library, British Library, Social Services Knowledge Scotland, Linking Service, University of Strathclyde Glasgow, SUPrimo Library, University of Glasgow, Royal Holloway University of London, University of Cambridge, University of Essex, University of Nottingham, One Search, UCL Library Services. *Канада:* University of New Brunswick, Trinity Western University, University of Saskatchewan, University of Ottawa, University of Regina, University of Windsor, Laurentian University. *Австралія:* Latrobe University Library, The Grove Library, State Library, SL On Search, Griffith University, UniSA. *Швеція:* IBRIS - Nationally bibliotheca system, Hogskolan Dalarna, Sodertorns hogskola, Stockholms University Library, Chalmers Bibliotheca. *Нідерланди:* Quality Open Access Market, University of Leiden. *Мексика:* University Mexico, CCG-IBT Bibliotheca. *Інші країни:* Universia (Іспанія), Babord+ (Франція), SLU (Швеція), Cerge EL (Чехія), BON (Португалія), AUT Library (Нова Зеландія), Polska Bibliografia Naukowa (Польща), Государственная национальная техническая библиотека (Україна), Научная библиотека имени Говорова (Росія, Санкт-Петербург), Universiteits bibliotheek Gent (Бельгія), E-Resources Subject Access (Китай).

Електронна адреса сайту Вісника НТУ "ХПИ" серії "Інформатика та моделювання" www.pim.net.ua

УДК 4.274

С.О. ЦОЛОЛО, канд. техн. наук, доц., ГВУЗ "ДонНТУ",
Красноармійськ

ЗМЕНШЕННЯ ВИТРАТ АПАРАТУРИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ СХЕМИ АВТОМАТА МУРА НА ГІБРИДНИХ FPGA

У роботі пропонується метод зменшення витрат апаратури у схемі мікропроцесорного автомата (МПА) Мура при реалізації в базисі гібридних FPGA. Метод використовує особливості МПА Мура і елементного базису FPGA та заснований на використанні двох джерел класів псевдоеквівалентних станів завдяки великій кількості входів вбудованих елементів PLA в сучасних гібридних FPGA. Іл.: 3. Бібліогр.: 17 назв.

Ключові слова: зменшення витрат апаратури, МПА Мура, гібридні FPGA, псевдоеквівалентні стани, вбудовані елементи PLA.

Постановка проблеми та аналіз досліджень. Одним з сучасних напрямків у технології FPGA є так називані гібридні FPGA [1, 2]. До складу подібних ПЛІС входять табличні елементи типу LUT (look-up table) і вбудовані програмувальні логічні матриці (PLA, programmable logic array). У літературі практично відсутні методи синтезу пристроїв керування, що орієнтовані на гібридні FPGA. Модель мікропрограмного автомата (МПА) Мура часто використовується при реалізації схем пристроїв керування [3, 4], які є важливою частиною цифрових схем [5]. У наш час програмувальні логічні інтегральні схеми (ПЛІС) типу FPGA (field programmable gate arrays) є популярним базисом для реалізації складних цифрових систем [6, 7]. При цьому велике значення має зменшення площі кристала, яку займає схема будь-якого блоку системи, у тому числі й МПА [8].

В якості одного із способів організації пристроїв керування часто використовуються автомати Мура і Мілі. У [9, 10] детально розглянуті алгоритми побудови керуючих та операційних автоматів, що об'єднуються для реалізації цифрових пристроїв. У цих роботах авторами пропонуються такі оригінальні підходи до синтезу логічних схем керуючих автоматів, як багаторівневі структури, принцип перетворення кодів об'єктів, можливості модифікації вихідних граф-схем алгоритмів, реалізації на лічильниках, використання блоків пам'яті.

Важливим для рівня витрат апаратури логічної схеми автомата Мура є етап кодування станів. В [11, 12] наведені ефективні алгоритми кодування станів автоматів і пристроїв керування на їх основі.

© С.О. Цололо, 2015

На даний момент ключовим моментом рішення задачі зменшення витрат апаратури у схемі керуючого автомата є врахування особливостей елементного базису, в якому буде виконана логічна схема пристрою. Так, в роботах [13, 14] пропонуються способи оптимізації логічної схеми автомата Мура в базисах CPLD і FPGA, в основі яких лежить використання поняття псевдоеквівалентних станів, особливостей цільового базису, специфічних способи кодування внутрішніх станів. В роботі [15] були запропоновані метод кодування наборів мікрооперацій і принцип розширення кодів станів переходу для ефективної реалізації автоматів Мура на схемах, що замовляються (ASICs).

Таким чином, можна зробити висновок, що тематика розробки методів зменшення апаратурних затрат в логічних схемах автомата Мура для різних елементних базисів є актуальною. Так, в даній роботі розглядається базис гібридних FPGA.

Мета та завдання досліджень. Мета – розробка методу зменшення витрат апаратури для схеми автомата Мура при її реалізації у базисі. Для досягнення мети були сформульовані і вирішені такі завдання:

- аналіз особливостей автомата (наявність класів псевдоеквівалентних станів) та елементного базису для їх ефективного врахування в методі, що розробляється;
- розробка способу зменшення схеми формування функцій збудження пам'яті автомата;
- вибір структурної схеми автомата Мура, що дозволяє зменшити витрати апаратури при збереженні рівня швидкодії пристрою.

Результати розробки і досліджень. Нехай алгоритм керування цифрової системи представлений ГСА (граф-схемою алгоритму) $\Gamma = \Gamma(B, E)$, де $B = \{b_0, b_E\} \cup E_1 \cup E_2$ – множина вершин; b_0 – початкова вершина ГСА; b_E – кінцева вершина ГСА; E_1 – множина операторних вершин; E_2 – множина умовних вершин, $E = \{ \langle b_q, b_t \rangle \mid b_q, b_t \in B \}$ – множина дуг. У вершинах $b_q \in E_1$ записуються набори мікрооперацій $Y(b_q) \subseteq Y$, де $Y = \{y_1, \dots, y_N\}$ – множина мікрооперацій операційного автомата цифрової системи [1]. У вершинах $b_q \in E_2$ записуються елементи множини логічних умов $X = \{x_1, \dots, x_L\}$. Початкова і кінцева вершини ГСА відповідають стану $a_1 \in A = \{a_1, \dots, a_M\}$, де A – множина станів автомата Мура, а кожна

вершина $b_q \in E_1$ відповідає одному з елементів множини A [3]. Логічна схема МПА Мура задається системою рівнянь

$$\Phi = \Phi(T, X), \quad (1)$$

$$Y = Y(T), \quad (2)$$

де $\Phi = \{D_1, \dots, D_R\}$ – множина функцій порушення тригерів пам'яті станів; $T = \{T_1, \dots, T_R\}$ – множина внутрішніх змінних, що кодують стани $a_m \in A$, $R = \lceil \log_2 M \rceil$; M – кількість станів. Система (1), (2) формується на основі прямої структурної таблиці (ПСТ) зі стовпцями: $\Pi_A = \{B_1, \dots, B_I\}$ – поточний стан; $K(a_m)$ – код стану $a_m \in A$; a_s – стан переходу; $K(a_s)$ – код стану $a_s \in A$; X_h – кон'юнкція деяких елементів множини X (або їхніх заперечень), що визначає перехід $\langle a_m, a_s \rangle$; Φ_h – набір функцій збудження пам'яті МПА, що приймають одиничне значення для перемикавання пам'яті з $K(a_m)$ в $K(a_s)$; $h = 1, \dots, H_1(\Gamma)$ – номер рядка таблиці. У стовпці a_m записується набір мікрооперацій $Y(a_m) \subseteq Y$, що сформовані у стані $a_m \in A$. Відмітимо, що $Y(a_m) = Y(b_q)$, де вершина $b_q \in E_1$ відзначена станом $a_m \in A$.

Система (1), (2) визначає модель U_1 автомата Мура (рис. 1), що включає блок переходів (БП), блок мікрооперацій (БМО) і регістр станів Рг.

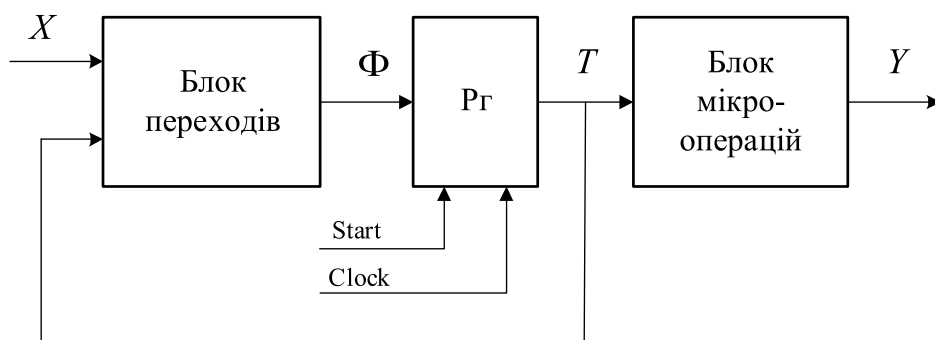

Рис. 1. Структурна схема МПА Мура U_1

У схемі на рис. 1 блок БП реалізує функції (1), а блок БМО – функції (2). Коды станів $a_m \in A$ зберігаються в регістрі, що скидається сигналом Start і перемикається за сигналом Clock.

Як правило, число переходів $H_1(\Gamma)$ більше числа переходів $H_0(\Gamma)$ еквівалентного автомата Милі [1]. Це призводить до збільшення апаратних витрат у схемі МПА Мура в порівнянні із цим показником еквівалентного автомата Милі. Параметр $H_1(\Gamma)$ можна зменшити, завдяки наявності псевдоеквівалентних станів (ПЕС) МПА Мура [16]. Стани $a_m, a_s \in A$ називаються ПЕС, якщо виходи відповідних їм вершин з'єднані із входом однієї й тієї ж вершини ГСА Γ . Нехай $\Pi_A = \{B_1, \dots, B_I\}$ – розбивка множини A на класи ПЕС ($I \leq M$). Побудуємо систему функцій

$$B_i = \bigvee_{m=1}^I C_{mi} A_m \quad (i = 1, \dots, I), \quad (3)$$

де C_{mi} – булева змінна, що дорівнює одиниці якщо і тільки якщо $a_m \in B_i$; A_m – кон'юнкція внутрішніх змінних $T_r \in T$, що відповідають коду $K(a_m)$ стану $a_m \in A$. Закодуємо стан $a_m \in A$ так, щоб будь-яка функція системи (3) представлялася одним кон'юнктивним термом. Назвемо таке кодування оптимальним кодуванням станів.

Такий підхід веде до моделі U_2 , структура якої збігається зі структурою моделі U_1 , але число термів відповідає $H_0(\Gamma)$. Однак таке кодування не завжди можливо [4] через особливості ГСА. Наприклад, для $R = 2$, $B_1 = \{a_1\}$, $B_2 = \{a_2, a_3, a_4\}$ оптимальне кодування станів, що скорочує параметр $H_2(\Gamma)$ до $H_0(\Gamma)$, неможливо. Тут ми вводимо позначення $H_i(\Gamma_j)$, що визначає число рядків у моделі U_i при інтерпретації ГСА Γ_j .

Число рядків ПСТ гарантоване дорівнює $H_0(\Gamma)$, якщо використати наступний підхід. Поставимо у відповідність класу $B_i \in \Pi_A$ двійковий код $K(B_i)$ розрядності $R_B = \lceil \log_2 I \rceil$ і використаємо змінні $\tau_r \in \tau$ для такого кодування, де $|\tau| = R_B$. У цьому випадку МПА Мура представляється у вигляді структури U_3 (рис. 2).

У МПА U_3 блок БП формує функції

$$\Phi = \Phi(\tau, X), \quad (4)$$

а блок перетворювача кодів (БПК) реалізує систему функцій

$$\tau = \tau(T). \quad (5)$$

При цьому код $K(B_i)$ класу $B_i \in \Pi_A$ формується на основі кодів станів $a_m \in B_i$. Блок БМО реалізує систему (2).

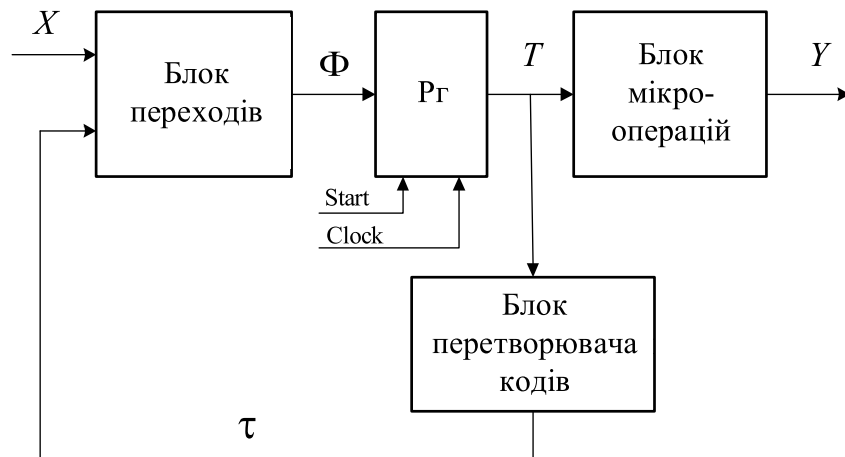

Рис. 2. Структурна схема МПА Мура U_3

У роботі [16] показано, що $H_3(\Gamma) = H_0(\Gamma)$. Недоліком моделі U_3 є наявність блоку БПК, що споживає деякі ресурси ПЛИС. У роботі пропонується метод синтезу МПА Мура, що дозволяє зберегти позитивні та усунути негативні якості моделі U_3 .

Як вже було відзначено, метод орієнтований на технологію гібридних FPGA. У цьому випадку пропонується реалізувати схему БП на вбудованих PLA, а схеми РГ, БМО і БПК – на LUT-елементах. При цьому необхідно зменшувати число термів у функції (4). Число LUT елементів можна зменшити, якщо використати кілька джерел кодів класів ПЕС.

Закодуємо стани $a_m \in A$ оптимальним чином. Нехай $T(B_i)$ – число термів у функції $B_i \in \Pi_A$. Представимо множину Π_A у вигляді об'єднання множин Π_B і Π_C . При цьому розподіл класів виконується в такий спосіб:

$$\begin{aligned} (T(B_i) = 1) &\rightarrow B_i \in \Pi_B, \\ (T(B_i) > 1) &\rightarrow B_i \in \Pi_C. \end{aligned} \quad (6)$$

В цьому випадку перетворенню підлягають тільки коди станів $a_m \in B_i$ для блоків $B_i \in \Pi_C$. Поставимо у відповідність кожному класу $B_i \in \Pi_C$ двійковий код $K(B_i)$ розрядності

$$R_c = \lceil \log_2(I_c + 1) \rceil, \quad (7)$$

де $I_c = |\Pi_C|$. Призначення одиниці у формулі (7) пояснимо пізніше.

Нехай наступні умови виконуються для PLA, що виходить до складу гібридної FPGA:

$$L + R + R_c \leq S, \quad (8)$$

$$H_0(\Gamma) \leq q. \quad (9)$$

В вирази (8), (9) входить число входів S і термів q блоку PLA. При виконанні (8), (9) блок БП реалізується у вигляді лише одного блоку PLA.

У роботі пропонується наступна модель U_4 автомата Мура (рис. 3).

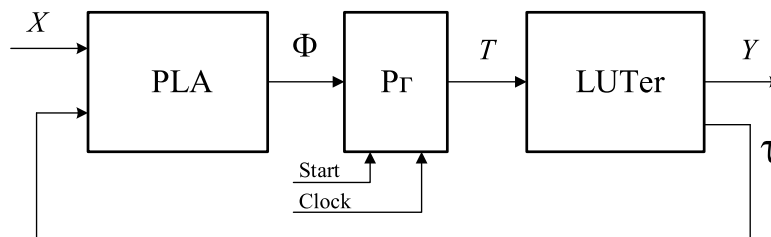

Рис. 3. Структурна схема МПА Мура U_4

У МПА U_4 блок PLA формує функції (8)

Блок LUTer складається з LUT елементів і формує вихідні сигнали (2) і функції (5). У МПА U_4 є два джерела кодів класів ПЕС. Коди класів $B_i \in \Pi_B$ зберігаються в регістрі P_r , а коди класів $B_i \in \Pi_C$ формуються блоком LUTer.

Для ідентифікації джерела коду ПЕС необхідний спеціальний код. Умовимося, що цей код визначається виразом

$$\tau_r = 0 \left(r = \overline{1, R_c} \right).$$

Наявністю цього коду й визначається необхідність додавання одиниці у виразі (7).

Таким чином, у роботі пропонується метод синтезу МПА Мура U_4 за відзначеною ГСА, що включає наступні етапи:

1. Формування розбивки $\Pi_A = \{B_1, \dots, B_I\}$.
2. Оптимальне кодування станів $a_m \in A$.
3. Формування множин Π_B і Π_C .
4. Кодування класів $B_i \in \Pi_C$.
5. Формування вмісту блоку PLA.
6. Формування таблиці блоку LUTer.
7. Формування системи функцій, що задають схему МПА.
8. Реалізація схеми в заданому елементному базисі.

Висновок. Технологія гібридних FPGA вимагає адаптації методів синтезу МПА, орієнтованих на базис FPGA. Відсутність вбудованих блоків пам'яті викликає необхідність реалізації системи мікрооперацій на табличних елементах типу LUT. При виконанні умови (8) для реалізації кожної мікрооперації досить використати тільки один LUT. Система функцій збудження пам'яті реалізується на вбудованих блоках PLA. У роботі пропонується метод зменшення апаратних витрат у схемі МПА Мура. Метод базується на використанні двох джерел класів псевдоеквівалентних станів. Це можливо, завдяки великій кількості входів PLA. Наприклад, у гібридних FPGA APEX20K фірми Altera цей параметр дорівнює 32. Застосування запропонованого методу доцільно при виконанні умов (8), (9). При виконанні умов (8), (9) схема формування функцій збудження пам'яті реалізується на одному блоці PLA. Аналіз стандартних ГСА з бібліотеки [17] показав, що умови (8), (9) виконуються для 87% прикладів (для FPGA APEX 20K).

Наукова новизна запропонованого методу полягає в урахуванні особливостей автомата Мура і елементного базису гібридних FPGA для зменшення апаратних витрат у схемі автомата. Практична значимість методу полягає в зменшенні вартості схеми автомата Мура на гібридних FPGA у порівнянні з відомими з літератури аналогами.

Список літератури: 1. *Kabiani A.* The Hybrid Field Programmable Architecture / *A. Kabiani, S. Brown.* – IEEE Design & Test of Computers. – 1999. – Vol. 16. – № 4. – P. 74-83. 2. Altera Corporation APEX20K PLD Family Data Sheet (2004) [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.altera.com. 3. *Baranov S.* Logic Synthesis for Control Automata / *S. Baranov.* – Kluwer Academic Publishers, 1994. – 312 p. 4. *DeMicheli G.* Synthesis and Optimization of Digital Circuits / *G. DeMicheli.* – McGraw-Hill, 1994. – 636 p. 5. *Соловьев В.В.* Проектирование цифровых схем на основе программируемых логических интегральных схем / *В.В. Соловьев.* – М.: Горячая линия-ТЕЛЕКОМ, 2001. – 636 с. 6. *Грушницкий Р.И.* Проектирование систем с использованием микросхем программируемой логики / *Р.И. Грушницкий, А.Х. Мурсаев, Е.П. Угрюмов* – СПб: БХВ. – Петербург, 2002. – 608 с. 7. *Skliarova I.* Design of FPGA-based circuits using Hierarchical Finite State Machines / *I. Skliarova, U. Sklyarov, A. Sudnitson.* – Tallinn: TUT Press, 2012. – 240 p. 8. *Czerwinski R.* Finite State Machine Logic Synthesis for

complex programmable Logic Devices / R. Czerwinski, D. Kania. – Berlin: Springer, 2013. – 172 p. **9.** Barkalov A.A. Synthesis of operational and control automata / A.A. Barkalov, L.A. Titarenko. – Donetsk: DonNTU, TechPark DonNTU UNITECH, 2009. – 256 p. **10.** Баркалов А.А. Синтез микропрограммных автоматов на заказных и программируемых СБИС / А.А. Баркалов, Л.А. Титаренко. – Донецк: ДонНТУ, Технопарк ДонНТУ УНИТЕХ, 2009. – 336 с. **11.** El-Maleh A. Finite state machine state assignment for area and power minimization / A. El-Maleh, S.M. Sait, F.N. Khan // Proceedings of IEEE International Symposium on Circuits and Systems. – 2006. – P. 5303-5306. **12.** Kubatova H. FEL-Code: FSM internal state encoding method / H. Kubatova, M. Becvar // Proceedings of 5th International Workshop on Boolean Problems. – Freiberg, 2002. – P. 109-114. **13.** Баркалов А.А. Оптимизация схемы МПА Мура на CPLD / А.А. Баркалов, С.А. Ковалев, С.А. Цололо // Материалы Восьмого международного научно-практического семинара "Практика и перспективы развития партнерства в сфере высшей школы". – Донецк-Таганрог, 2007. – Том 3. – С. 26-36. **14.** Баркалов А.А. Оптимизация логической схемы автомата Мура на FPGA / А.А. Баркалов, А.А. Красичков, С.А. Цололо // Наукові праці ДонНТУ (Серія "Проблеми моделювання та автоматизації проектування динамічних систем"). – Донецк. – 2006. – № 5 (116). – С. 162-168. **15.** Мальчева Р.В. Матричная реализация автомата Мура с расширением кодов состояний перехода / Р.В. Мальчева, К.А. Солдатов // Наукові праці ДонНТУ. (Серія "Інформатика, кібернетика та обчислювальна техніка"). – Донецк. – 2010. – № 11 (164). – С. 79-83. **16.** Баркалов А.А. Принципы оптимизации логической схемы микропрограммного автомата Мура // Кибернетика и системный анализ. – 1998. – № 1. – С. 65-72. **17.** Yang S. Logic Synthesis and optimization bench-marks user guide / S. Yan. // Microelectronics Center of North Carolina, 1991. – 43 p.

Bibliography (transliterated): **1.** Kabiani A. The Hybrid Field Programmable Architecture / A. Kabiani, S. Brown. – IEEE Design & Test of Computers. – 1999. – Vol. 16. – № 4. – P. 74-83. **2.** Altera Corporation APEX20K PLD Family Data Sheet (2004) [elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: www.altera.com. **3.** Baranov S. Logic Synthesis for Control Automata / S. Baranov. – Kluwer Academic Publishers, 1994. – 312 p. **4.** DeMicheli G. Synthesis and Optimization of Digital Circuits / G. DeMicheli. – McGraw-Hill, 1994. – 636 p. **5.** Solov'ev V.V. Proektirovanie cifrovyyh shem na osnove programmiruemykh logicheskikh integral'nyh shem / V.V. Solov'ev. – M.: Gorjachaja liniya-TELEKOM, 2001. – 636 s. **6.** Grushnickij R.I. Proektirovanie sistem s ispol'zovaniem mikroshem programmiruemoj logiki / R.I. Grushnickij, A.H. Mursaev, E.P. Ugrjumov. – SPb: BHV. – Peterburg, 2002. – 608 s. **7.** Skliarova I. Design of FPGA-based circuits using Hierarchical Finite State Machines / I. Skliarova, U. Sklyarov, A. Sudnitson. – Tallinn: TUT Press, 2012. – 240 p. **8.** Czerwinski R. Finite State Machine Logic Synthesis for complex programmable Logic Devices / R. Czerwinski, D. Kania. – Berlin: Springer, 2013. – 172 p. **9.** Barkalov A.A. Synthesis of operational and control automata / A.A. Barkalov, L.A. Titarenko. – Donetsk: DonNTU, TechPark DonNTU UNITECH, 2009. – 256 p. **10.** Barkalov A.A. Sintez mikroprogrammnyh avtomatov na zakaznyh i programmiruemyh SBIS / A.A. Barkalov, L.A. Titarenko. – Doneck: DonNTU, Tehnopark DonNTU UNITEH, 2009. – 336 s. **11.** El-Maleh A. Finite state machine state assignment for area and power minimization / A. El-Maleh, S.M. Sait, F.N. Khan // Proceedings of IEEE International Symposium on Circuits and Systems. – 2006. – P. 5303-5306. **12.** Kubatova H. FEL-Code: FSM internal state encoding method / H. Kubatova, M. Becvar // Proceedings of 5th International Workshop on Boolean Problems. – Freiberg, 2002. – P. 109-114. **13.** Barkalov A.A. Optimizacija shemy MPA Mura na CPLD / A.A. Barkalov, S.A. Kovalev, S.A. Cololo // Materialy Vos'mogo mezhdunarodnogo nauchno-prakticheskogo seminaru "Praktika i perspektivy razvitija partnerstva v sfere vysshej shkoly". – Doneck-Taganrog, 2007. – Tom 3. – S. 26-36. **14.** Barkalov A.A. Optimizacija logicheskoy shemy avtomata Mura na FPGA / A.A. Barkalov, A.A. Krasichkov, S.A. Cololo // Naukovi praci DonNTU. (Serija "Problemi modeljuvannja ta avtomatizacii proektuvannja

dinamichnih sistem"). – Doneck, 2006. – № 5 (116). – S. 162-168. **15.** *Mal'cheva R.V.* Matrichnaja realizacija avtomata Mura s rasshireniem kodov sostojanij perehoda / *R.V. Mal'cheva, K.A. Soldatov* // Naukovi praci DonNTU. (Serija "Informatika, kibernetika ta obchisljuval'na tehnika"). – Doneck. – 2010. – № 11 (164). – S. 79-83. **16.** *Barkalov A.A.* Principy optimizacii logicheskoy shemy mikroprogrammno avtomata Mura // Kibernetika i sistemnyj analiz. – 1998. – № 1. – S. 65-72. **17.** *Yang S.* Logic Synthesis and optimization bench-marks user guide / *S. Yan* // Microelectronics Center of North Carolina. – 1991. – 43 p.

Надійшла до редакції 25X.08.2015

Статтю представив д.т.н., проф. ДонНТУ Святний В.А.

Tsololo Sergii, PhD Tech
Donetsk National Technical University
Sq. Shibankova, 2, Krasnoarmiysk, Ukraine, 85300
tel./phone: 093 883 21 28, e-mail: s.solos@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6425-4769

УДК 4.274

Зменшення витрат апаратури при реалізації схеми автомата Мура на гібридних FPGA / Цололо С.О. // Вісник НТУ "ХПИ". Серія: Інформатика та моделювання. – Харків: НТУ "ХПИ". – 2015. – № 33 (1142). – С. ?? – ??.

У роботі пропонується метод зменшення витрат апаратури у схемі мікропрограмного автомата (МПА) Мура при реалізації в базисі гібридних FPGA. Метод використовує особливості МПА Мура і елементного базису FPGA та заснований на використанні двох джерел класів псевдоєквівалентних станів завдяки великій кількості входів вбудованих елементів PLA в сучасних гібридних FPGA. Іл.: 3. Бібліогр.: 17 назв.

Ключові слова: зменшення витрат апаратури, МПА Мура, гібридні FPGA, псевдоєквівалентні стани, вбудовані елементи PLA.

УДК 4.274

Уменьшение аппаратурных затрат при реализации схемы автомата Мура на гибридных FPGA / Цололо С.А. // Вестник НТУ "ХПИ". Серія: Інформатика и моделирование. – Харьков: НТУ "ХПИ". – 2015. – № 33 (1142). – С. .

В работе предлагается метод уменьшения аппаратурных затрат в схеме микропрограммного автомата (МПА) Мура при реализации в базисе современных гибридных FPGA. Метод использует особенности МПА Мура и элементного базиса FPGA, и основан на использовании двух источников классов псевдоэквивалентных состояний благодаря большому количеству входов встроенных элементов PLA в гибридных FPGA. Ил.: 3. Библиогр.: 17 назв.

Ключевые слова: уменьшение аппаратурных затрат, МПА Мура, гибридные FPGA, псевдоэквивалентные состояния, встроенные элементы PLA.

UDC 4.274

Reduction of hardware costs in the implementation of a Moore FSM circuit on hybrid FPGA / Tsololo S.A. // Herald of the National Technical University "KhPI". Subject issue: Information Science and Modelling. – Kharkov: NTU "KhPI". – 2015. – № 33 (1142). – P. .

In this paper a method to reduce hardware costs in Moore FSM circuit in the implementation on hybrid FPGA is proposed. The method uses features of Moore FSM and elemental basis of FPGA, and it is based on the use of two sources of classes of pseudoequivalent states due to the large number of inputs of built-in PLA elements in modern hybrid FPGA. Figs.: 3. Refs.: 17 titles.

Keywords: reduction of hardware costs, Moore FSM, hybrid FPGA, pseudoequivalent states, PLA elements.

Зміст

Размещение Вестника НТУ "ХПИ" серии "Информатика и моделирование" в международных наукометрических базах, репозиториях и поисковых системах	3
Інформація про членів редколегії видання Вісник НТУ "ХПІ", серія "Інформатика та моделювання"	4
Алещенко А.В. Использование промежуточного языка для трансляции графических схем алгоритмов в исполняемый код	5
Волянский Р.С., Садовой А.В. Необходимое условие устойчивости дискретного наблюдающего устройства	13
Глухова Н.В. Метрологічні аспекти спектрального аналізу напівтонових зображень	20
Григорєвський В.О., Неділько В.М., Пальоний А.С. Моделі оцінки діяльності авіадиспетчерів в реагуванні на проблемні ситуації на диспетчерських тренажерах	28
Дикова Ю.Л., Федоров Е.Е., Иванов Д.Е. Метод диагностики шахтного оборудования на основе сети со смешанными функциями активации	38
Дмитриева О.А. О построении параллельных разностных схем моделирования с вариацией шага в расчетном блоке	48
Дмитриенко В.Д., Мигущенко Р.П., Заковоротный А.Ю., Бречко В.А. Многослойная нейросетевая память, хранящая цепочки ассоциаций	56
Дорофеев Ю.И. Синтез децентрализованного управления запасами в сетях поставок на основе робастной стабилизации подсистем	4
Жихаревич В.В., Газдюк К.П. Алгоритм визначення сусідніх елементів множини рухомих клітинних автоматів за умов фіксованої кількості сусідів	4
Кулинченко Г.В., Мозок Е.Н. Аппаратно-программный комплекс оценки теплового поля	4
Pavlenko V.D., Fomin O.O. The intelligent information technology of diagnostic systems building using volterra kernels moments	4
Поворознюк Н.І., Бобрівник К.Є. Онтології – засіб для формування змісту навчальних дисциплін	4

Поворознюк А.І., Харченко Є.С. Застосування нечіткої логіки в комп'ютерних системах медичної діагностики	4
Скарга-Бандурова І.С., Білобородова Т.О. Дослідження алгоритмів аналізу даних для прогнозування неонатальних гіпоксичних уражень центральної нервової системи	4
Скобцов Ю.А., Эль-Хатиб С.А. Компьютерная система сегментации медицинских изображений методом роя частиц	4
Сокол Е.И., Лапта С.С. Математическая модель регуляции углеводного обмена	4
Теплинский К.С. Гибридная генетическая идентификация параметров нелинейных биологических динамических систем	4
Филатова А.Е. Компенсация краевых эффектов в методе повышения качества визуализации рентгенологических изображений	4
Филинюк Н.А., Фурса С.Е., Стахов В.П. Исследование моноиммитансного логического R -элемента "ИЛИ"	4
Цололо С.О. Зменшення витрат апаратури при реалізації схеми автомата Мура на гібридних FPGA	4
Реферати, рефераты, abstracts	191

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
"Харківський політехнічний інститут"

Збірник наукових праць
Серія
Інформатика та моделювання
№ 33 (1142)

Науковий редактор д.т.н. Дмитрієнко В.Д.
Технічний редактор д.т.н. Леонов С.Ю.
Відповідальний за випуск к.т.н. Обухова І.Б.

АДРЕСА РЕДКОЛЕГІЇ: 61002, Харків, вул Фрунзе, 21, НТУ "ХПІ".
Кафедра обчислювальної техніки та програмування,
тел. (057) 7076198, E-mail: serleomail@gmail.com

Обл. вид. № 75 – 15

Підп. до друку 07.12.2015 р.   Формат 60х84 1/16.   Папір Сору Парег.
Гарнітура Таймс.   Умов. друк. арк. 9,8. Облік. вид. арк. 10,0.
Наклад 300 прим.
Ціна договірна

НТУ "ХПІ", 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21

Видавничий центр НТУ "ХПІ"
Свідоцтво ДК № 116 від 10.07.2000 р.

Отпечатано в типографии ООО «Цифра Принт»
на цифровом комплексе Херох DocuTech 6135.
Свидетельство о Государственной регистрации А01 № 432705 от 3.08.2009 г.
Адрес : г. Харьков, ул. Данилевского, 30. Телефон : (057) 7861860.